

N:o 79.

Af herr **Thylander**, *angående aflöningsförmånerna för manliga postexpeditörer.*

I statsverkspropositionen till innevarande års Riksdag har Kungl. Maj:t förnyat sitt förslag i proposition n:o 168, till Riksdagen år 1908 om en omreglering af postverket såväl i fråga om dess organisation som äfven beträffande aflönningarna till tjänstemännen.

Till grund för detta förslag ligger i allt väsentligt det i det stora hela goda och väl genomtänkta förslag, som utarbetats af den utaf Kungl. Maj:t den 5 juli 1907 tillsatta postlöneregleringskommissionen, som vid upprättande af sitt förslag i sin ordning haft till ledning de af Riksdagen år 1907 godkända staterna för de båda andra kommunikationsverken, statens järnvägar och telegrafverket. Detta mönster synes man delvis hafva följt alldeles för långt, i det att vid bestämmandet af aflönningarna för den lägsta gruppen af den nuvarande tjänstemannaskalan, postexpeditörerna, tillräcklig hänsyn icke tagits till de säregna förhållanden, som äro rådande vid postverket.

Beträffande nu först de nuvarande manliga postexpeditörerna finner man nämligen, om man jämför det stora flertalet, de yngre åldersklasserna, med stationsskrifvarne vid statens järnvägar samt med telegrafassistenterna, att de förstnämnda i aflöningshänseende komma att intaga en afsevärd sämre ställning än de båda sistnämnda tjänstemannagrupperna.

Enligt statistiska beräkningar uppnå stationsskrifvarne första ordinarie anställning vid i medeltal 23 å 24 års ålder, hvilket medeltal ej heller öfverskrides af telegrafassistenterna, medan samma medeltal för postexpeditörerna är omkring 27 år. År 1907 var medeltalet 27,1 år. Stationsskrifvarne och telegrafassistenterna uppnå sålunda för närvarande

sin första ordinarie anställning minst 3 år tidigare än postexpeditörerna, hvilket är en betydande olikhet till de sistnämndas nackdel.

Befordringsmöjligheterna till högre tjänster förete äfven stora olikheter inom de tre kommunikationsverken. En stationsskrifvare kan med så godt som full visshet påräkna att vara befordrad till förste stationsskrifvare eller annan därmed jämförlig befattning inom 12 å högst 15 år, och telegrafassistenterna befordras ännu tidigare. I regel befordras assistent till kommissarie vid omkring 30 lefnadsår eller sålunda efter endast 7 å 8 ordinarie år. Inom posten åter vinner postexpeditör första befordran, till postmästare af fjärde eller tredje klass eller till kontrollör, i allmänhet först vid en ålder liggande mellan 45 och 50 år. Under perioden 1900—1907 har lefnadsåldern i medeltal vid befordran till postmästare af fjärde klass varit 45,7 år, till kontrollör 47 år och till postmästare af tredje klass 48,7 år. En mycket stor del af postexpeditörerna, minst 40 procent, kan dessutom aldrig vinna befordran utöfver postexpeditörsgraden, äfven efter den nya statens ikraftträdande.

Rätt betydande för befordringsmöjligheterna är den omständigheten att enligt 1909 års stat förhållandet mellan antalet manliga postexpeditörer och antalet öfverordnade tjänster är = 100 : 40 och skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag till stater för 1910 blifva = 100 : 60. Vid statens järnvägar och telegrafverket äro motsvarande tal = 100 : 120 resp. 100 : 90.

Härtill kommer, att pensionsåldern är lägre vid statens järnvägar och vid telegrafverket än vid postverket. Vid statens järnvägar erhålles sålunda pension ofta redan vid 56, 57 å 58 år, och vid telegrafverket är assistent pensionsberättigad vid 60 år och högre tjänstemän vid 65 år, medan vid postverket pensionsåldern för alla manliga tjänstemän af högre grad, från och med postexpeditörerna, är 67 år.

Tages hänsyn till dessa förhållanden kommer jämförelsen i ekonomiskt afseende mellan de tre nu ifrågakvarande tjänstemannaklasserna att ställa sig på sätt vidlagda tabell A utvisar.

Af denna jämförelse framgår, att med de af Kungl. Maj:t föreslagna lönesatserna en posttjänsteman under lefnadsåldern 24—44 år i genomsnitt skulle komma att i nettoaflöning uppbära sammanlagdt omkring 6,000 kronor mindre än en telegraftjänsteman och omkring 2,200 kronor eller, om man, som sig bör, tager med i räkningen de naturaförmåner, som järnvägstjänstemännen åtnjuta, och hvilka öfriga tjänstemän sakna, nämligen fria resor såväl inom som utomlands, fri medicin och fri läkarevård för sig själfva samt ett vist antal hushållsbiljetter, hvilka äfven få användas till fria resor för hela familjen (tjänstfolket inbegripet), hvilket allt lågt kan uppskattas till 100 kronor per år,

omkring 4,300 kronor mindre än en tjänsteman vid statens järnvägar, under i öfrigt liknande villkor i afseende på fordringar på utbildning och arbetsprestationer.

Men ej nog härmed. Genom de från och med 1908 års ingång väsentligt ökade obligatoriska afgifterna för pensioneringsändamål komma de yngre manliga postexpeditörerna, därest icke någon jämkning af de af Kungl. Maj:t föreslagna öfvergångsbestämmelserna vidtagas, att trots löneregleringen under hela sin kraftigaste mannaålder, 24—44 år, blifva försatta i en sämre ekonomisk ställning än under förhållandena före 1908, i det att under nämnda lefnadsperiod, såsom äfven af förenämnda tabell A framgår, en *minskning* af ungefär 900 kronor kommer att uppstå i den behållna totalinkomsten.

Dessa missförhållanden, hvilka af posttjänstemännen genom deras förenings styrelse i skrifvelse till generalpoststyrelsen påvisats, med hemställan att generalpoststyrelsen måtte medverka till bland annat att begynnelselönen för manlig postexpeditör, som vunnit anställning i postverket före 1908 års utgång, skulle i den nya staten beräknas till 2,400 kronor och för den, som vunnit anställning senare, bestämmas till 2,000 kronor, hvilken framställning jämväl lifligt förordats af postverkets distriktschefer, hafva äfven förmått generalpoststyrelsen att hos Kungl. Maj:t framlägga förslag i syfte att utjämna de ofördelaktiga verknin-garna af de för lågt satta begynnelselönerna. I sitt den 26 november 1908 afgifna förslag till utgiftsstaten m. m. för postverket för år 1910 yttrade generalpoststyrelsen härom:

»Då generalpoststyrelsen nu ånyo tagit denna fråga under behandling, har styrelsen icke kunnat undgå att finna, att de nya afgifterna till staten för den egna pensioneringen och till civilstatens änke- och pupill-kassa för efterlevandens pension komma att i en särdeles kännbar grad tynga, i synnerhet de lägst aflönade postfunktionärerna. Om storleken af dessa afgiftsbelopp m. m. ägde styrelsen icke kännedom vid afgifvandet af sina föregående yttranden i ärendet. Erfarenhet om desamma har vunnits först under innevarande års lopp, i den mån vederbörande reglementen skolat tillämpas för den ene eller den andre tjänstemannen.

Denna omständighet har styrelsen funnit så afgörande, att styrelsen, som vid afgifvandet af sitt utlåtande den 7 mars 1908 var tveksam i denna fråga, numera anser fullgiltiga skäl föreligga att tillstyrka bifall till föreningens framställning.»

Men icke allenast för de manliga postexpeditörer, både extra och ordinarie, som redan vunnit anställning i postverket, utan äfven för de

manliga postexpeditörer, som från och med innevarande års ingång anställas, i början såsom extra ordinarie, och för hvilka öfvergångsbestämmelserna ej skulle tillämpas, kommer en jämförelse såväl med tjänstemännen i de andra båda kommunikationsverken som ock med förhållandena före år 1908 att visa sig högst oförmånlig, därest Kungl. Maj:ts förslag om en begynnelselöns af endast 1,800 kronor godkännes af Riksdagen. Visserligen torde kanske i framtiden kunna beräknas, att, sedan realskoleexamen numera är tillräcklig för vinnande af anställning såsom extra ordinarie postexpeditör, inträdesåldern, som för närvarande är i medeltal 21,3 år, kan komma att till viss grad sänkas, och att sålunda ordinarie anställning äfven kan komma att vinnas tidigare än nu, kanske redan vid 23 à 24 år, men då fordringarna i samma mån sänkts äfven beträffande vinnande af motsvarande anställning vid statens järnvägar och vid telegrafverket, kan antagas att då äfven den lefnadsålder, hvarvid den extra och den ordinarie anställningen i dessa verk vinnes, i motsvarande mån sänkes.

Med utgående från dessa förutsättningar torde man kunna beräkna, att i framtiden för en posttjänsteman under lefnadsperioden 21—44 år den totala nettoaflöningen skall komma att med omkring 12,000 kronor respektive omkring 5,300 kronor understiga nettoaflöningen under samma tidsperiod för en järnvägstjänsteman respektive en telegraftjänsteman. (Se vidare härom vidfogade tabell B). Och jämföres den behållna nettoaflöningen för en manlig postexpeditör af sistnämnda slag med förhållandena sådana de voro före 1908, finner man att en *minskning* uppkommer för lefnadsperioden 21—44 år med ej mindre än omkring 7,400 kronor.

Denna frågas stora betydelse för den framtida rekryteringen af postverkets tjänstemannakår har med skärpa framhållits af distriktscheferna i ett yttrande öfver förenämnda, af posttjänstemännens förnings styrelse i ämnet gjorda framställning. Ur berörda utlåtande för tjänar anföras: »De ekonomiska förmånerna blifva sålunda äfven i detta fall mindre gynnsamma vid anställning i postverket, och resultatet måste blifva, att postverket vid den framtida rekryteringen går miste om de bäst kvalificerade aspiranterna. Detta vore så mycket mera bekymmersamt, som vissa grenar af postverkets rörelse alltmera utvecklats till formlig bankrörelse. Att för en sådan rörelse lämpligt kvalificerad personal icke kan förvärfvas utan en väl tillmätt aflöning har af Riksdagen insetts och beaktats vid bestämmande af Riksbankens lönestat.

Med hänsyn till angelägenheten för postverket att kunna på ett fullt tillfredsställande sätt fullgöra sin för alla samhällsmedlemmar viktiga

och i den enskilde medborgarens förhållanden ofta rätt ingripande funktion samt den däraf följande nödvändigheten af en god rekrytering finna vi oss böra äfven i denna fråga biträda föreningens framställning.»

Generalpoststyrelsen har äfven funnit sig föranlåten att med anslutning till distriktschefernas uppfattning yrka, att någon höjning af de föreslagna aflönningarna till postexpeditör måtte vidtagas. I sin ofvan åberopade framställning till Kungl. Maj:t den 26 november nästlidet år yttrar styrelsen: »Generalpoststyrelsen vill härvid anmärka, hurusom det genom ett särskildt stadgande i öfvergångsbestämmelserna blifvit sörjdt därför, att den, som före 1908 års utgång antagits till extra ordinarie tjänsteman hos styrelsen eller till extra ordinarie postexpeditör, må beräkna högre begynnelseaflöning än 1,800 kronor, och att alltså tiden för tillämpning af den i aflöningsreglementet föreslagna begynnelseaflöningen är tämligen aflägsen. Densamma skulle i allmänhet icke inträda tidigare än år 1914. Detta förhållande gjorde på sin tid, att styrelsen, såsom framgår af dess yttrande den 7 mars 1908, icke ville ifrågasätta ändring af kommissionens förslag, om än styrelsen funnit, att skäl för ifrågavarande hemställan icke torde saknas.

Då emellertid, såsom af posttjänstemännens förening framhållits, utsikterna att ernå den önskvärda ändringen i reglementet torde vara större vid den nu förestående omregleringen af lönestaten än, såsom styrelsen ansett, framdeles, närmare tiden för ifrågavarande aflöningsbelopps tillämpning, får styrelsen ansluta sig till den mening, som sålunda från skilda håll gjorts gällande; och hemställer styrelsen alltså, att § 1 af aflöningsreglementet måtte ändras därhän, att lägsta aflönningen för manlig postexpeditör skall utgöra 2,000 kronor.

Ifrågavarande ändring skulle icke inverka på postverkets utgifter under år 1910.»

Af vederbörande departementschef har beträffande båda dessa frågor anförts: »Då man nu genomför ett nytt aflöningsssystem, synes man vid systemets bedömande icke böra, såsom från tjänstemännens sida skett, lösrycka ett visst antal år i början af tjänstetiden, utan synes rättast vara att se till, huru löneregleringen verkar under hela tjänstetiden. I sådant fall visar sig, att densamma, särskildt med hänsyn till de betydligt större utsikterna till befordran, medför en afsevärd löneförbättring.»

Detta resonemang vore riktigt, för så vidt en mycket kort tid toges i beräkning, men då man utsträcker jämförelsen ända till 45 år, måste man väl medgifva, att en inknappning af inkomsterna just under

den lefnadsperiod, då mannen enligt naturens ordning bör bilda familj, ej kan anses vara god statshushållning eller förenlig med statens verkliga intressen. Då förut medgifvits, att posttjänstemännens aflöningar varit otillräckliga, kan det ej anses lämpligt att, då nu en löneroglering skall genomföras, i syfte att förbättra dessa tjänstemäns ställning, göra en *afknappning* för en mycket stor procent af dem. Det är för dessa en ganska ringa tröst att få veta, att om de lefva till 65 år så kan påräknas, att en utjämning till deras förmån hinner uppstå.

En utjämning af löneförmånerna redan från början för de manliga postexpeditörerna torde därför anses nödvändig, och skulle densamma kunna vinnas genom att för dessa tjänstemän aflöningsskalan, i enlighet med generalpoststyrelsens förslag, utginge från en något högre begynnelselönen, så att lägsta aflöningsbeloppet bestämdes till 2,000 kronor med 200 kronors förhöjning för hvartannat år under tre perioder samt därefter med 300 kronor hvart tredje år under fyra perioder, hvarigenom slutlönen 3,800 kronor skulle uppnås efter 18 ordinarie tjänstår, samt att för de manliga postexpeditörer, som vunnit anställning såsom extra ordinarie postexpeditörer eller extra ordinarie tjänstemän hos generalpoststyrelsen före 1908 års utgång, 2,400 kronor må anses såsom begynnelseaflöning.

På grund af det anförda vågar jag föreslå,

att Riksdagen måtte för sin del besluta,

att i aflöningsreglementet för tjänstemän vid postverket följande ändringar vidtagas:

§ 1.

Postexpeditör

manlig	2,000	2	2,200	2	2,400	2	2,600	3
	2,900	3	3,200	3	3,500	3	3,800	—

att i *öfvergångsbestämmelserna* göres följande ändring:

§ 3.

Den, som före — — — — —, som öfverskjuter 5

år; och äger manlig tjänsteman att vid sin beräkning utgå från 2,400 kronor såsom lägsta aflöning.

samt att för bestridande af den ökade kostnaden för de förändringar i aflöningsstaten, hvilka blifva en följd af ändringarna i öfvergångsbestämmelserna, anslaget för år 1910 beträffande aflöningarna för de manliga postexpeditörerna ökas med sammanlagdt förslagsvis 128,200 kronor, hvaraf förslagsvis 5,000 kronor såsom ortstillägg.

Stockholm den 22 januari 1909.

A. Thylander.

I motionens syfte instämma:

Oskar Berg.

Knut Kjellberg.

Th. Furst.

Alfr. Lundgren.

Janne Tynell.

Värner Rydén.

Jakob Pettersson.

Curt Wallis.

Fr. Berglund.

Bilaga.

Jämförande sannolikhetsberäkning rörande den behållna årsinkomsten för en manlig tjänsteman vid postverket af lägst postexpeditörsgrad, vid statens järnvägar af lägst stationsskrifvargrad och vid telegrafverket af lägst assistentgrad under lefnadsperioden 21—44 år, sedan de obligatoriska pensionsafgifterna frändragits.

Inträdesåldern såsom extra ordinarie beräknas till 18 år. Åldern vid befordran till ordinarie beräknas vid postverket till 24 år, vid statens järnvägar till 21 år och vid telegrafverket till 20 år. Inträdet beräknas hafva vunnits vid sådan tid, att icke några som helst öfvergångsbestämmelser gälla, vare sig ifråga om aflönings- eller pensionsförhållandena.

Lefnads- år.	Tjänsteman vid postverket.						Tjänsteman vid statens järnvägar.			Tjänsteman vid telegraf- verket.		
	Aflöning enligt Kungl. Maj:ts proposi- tion till Riksdagen år 1909	Samtliga pen- sionsaf- gifter.	Behållen årsin- komst.	Aflöning, enligt motionen (=enligt general- poststy- relsens förslag till stater för år 1910).	Samtliga pen- sionsaf- gifter.	Behållen årsin- komst.	Aflöning enligt 1908 års stat. (+ 20 % bostads- ersätt- ning).	Samtliga pen- sionsaf- gifter.	Behållen årsin- komst.	Aflöning enligt 1908 års stat.	Samtliga pen- sionsaf- gifter.	Behållen årsin- komst.
(20)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(1,500: —)	⁷⁾ (187: 56)	(1,312: 44)
21	¹⁾ 1,350: —	—	1,350: —	¹⁾ 1,350: —	—	1,350: —	1,800: —	181: 18	1,618: 82	1,500: —	187: 56	1,312: 44
22	¹⁾ 1,500: —	—	1,500: —	¹⁾ 1,500: —	—	1,500: —	1,800: —	109: 35	1,690: 65	1,650: —	187: 56	1,462: 44
23	¹⁾ 1,500: —	—	1,500: —	¹⁾ 1,500: —	—	1,500: —	1,800: —	109: 35	1,690: 65	1,650: —	187: 56	1,462: 44
24	1,800: —	261: 90	1,538: 10	2,000: —	266: 40	1,733: 60	2,160: —	188: 72	1,971: 28	1,800: —	187: 56	1,612: 44
25	1,800: —	261: 90	1,538: 10	2,000: —	266: 40	1,733: 60	2,160: —	131: 22	2,028: 78	1,800: —	187: 56	1,612: 44
26	2,000: —	158: 40	1,841: 60	2,200: —	162: 90	2,037: 10	2,160: —	131: 22	2,028: 78	2,100: —	187: 56	1,912: 44
27	2,000: —	158: 40	1,841: 60	2,200: —	162: 90	2,037: 10	2,520: —	210: 59	2,309: 41	2,100: —	187: 56	1,912: 44
28	2,200: —	162: 90	2,037: 10	2,400: —	167: 40	2,232: 60	2,520: —	153: 09	2,366: 91	2,100: —	187: 56	1,912: 44
29	2,200: —	162: 90	2,037: 10	2,400: —	167: 40	2,232: 60	2,520: —	153: 09	2,366: 91	2,400: —	187: 56	2,212: 44
30	2,400: —	167: 40	2,232: 60	2,600: —	171: 90	2,428: 10	2,880: —	235: 34	2,644: 66	2,400: —	187: 56	2,212: 44
31	2,400: —	167: 40	2,232: 60	2,600: —	171: 90	2,428: 10	2,880: —	177: 84	2,702: 16	2,400: —	187: 56	2,212: 44
32	2,600: —	171: 90	2,428: 10	2,600: —	171: 90	2,428: 10	2,880: —	177: 84	2,702: 16	2,700: —	187: 56	2,512: 44
33	2,600: —	171: 90	2,428: 10	2,900: —	178: 65	2,721: 35	3,240: —	260: 81	2,979: 19 ⁸⁾	3,000: —	222: 86	2,777: 14
34	2,600: —	171: 90	2,428: 10	2,900: —	178: 65	2,721: 35	3,240: —	203: 31	3,036: 69	3,000: —	222: 86	2,777: 14
35	2,900: —	178: 65	2,721: 35	2,900: —	178: 65	2,721: 35	3,240: —	203: 31	3,036: 69	3,000: —	222: 86	2,777: 14
36	2,900: —	178: 65	2,721: 35	3,200: —	185: 40	3,014: 60	3,600: —	287: 10	3,313: —	3,400: —	222: 86	3,177: 14
37	2,900: —	178: 65	2,721: 35	3,200: —	185: 40	3,014: 60	3,600: —	229: 50	3,370: 50	3,400: —	222: 86	3,177: 14
38	²⁾ 3,200: —	³⁾ 232: 40	2,967: 60	²⁾ 3,200: —	³⁾ 232: 40	2,967: 60	⁴⁾ 3,600: —	229: 50	3,370: 50	3,400: —	222: 86	3,177: 14
39	3,200: —	³⁾ 232: 40	2,967: 60	3,500: —	³⁾ 236: 90	3,263: 10	3,960: —	313: 91	3,646: 09	3,800: —	222: 86	3,577: 14
40	3,200: —	193: 80	3,006: 20	3,500: —	198: 30	3,301: 70	3,960: —	256: 41	3,703: 59	3,800: —	222: 86	3,577: 14
41	3,500: —	198: 30	3,301: 70	3,500: —	198: 30	3,301: 70	3,960: —	256: 41	3,703: 59	3,800: —	222: 86	3,577: 14
42	3,500: —	198: 30	3,301: 70	3,800: —	202: 80	3,597: 20	3,960: —	256: 41	3,703: 59	4,200: —	222: 86	3,977: 14
43	3,500: —	198: 30	3,301: 70	3,800: —	202: 80	3,597: 20	3,960: —	256: 41	3,703: 59	4,200: —	222: 86	3,977: 14
44	3,800: —	202: 80	3,597: 20	3,800: —	202: 80	3,597: 20	3,960: —	256: 41	3,703: 59	4,200: —	222: 86	3,977: 14
	61,550: —	4,009: 15	57,540: 85	65,550: —	4,090: 15	61,459: 85	72,360: —	4,968: 22	67,391: 78	67,800: —	4,925: 04	62,874: 96
							⁵⁾ +24 × 100: — =	2,400: —			⁷⁾ —event.	217: 80
								= 69,791: 78				= 62,657: 16

Anmärkingar:

- 1). Extra biträdesarfvode.
 - 2). Befordran till förste postexpeditör beräknas, med de förbättrade befordringsmöjligheterna då vara uppnådd. (Första befordran, till postmästare af 4:de klass, uppnås för närvarande vid i medeltal 45 års ålder.)
 - 3). Höjningen af pensionsafgifterna ha sin grund i de till civilstatens änke- och pupillkassa vid hvarje befordran utgående befordringsafgifterna.
 - 4). Befordran till förste stationsskrifvare beräknas vara uppnådd vid denna ålder.
 - 5). Utom aföningen åtnjuter järnvägstjänsteman jämväl vissa naturaförmåner, nämligen fria resor såväl inomlands som utomlands, hushållsbiljetter, hvilka äfven få användas till fria resor för medlemmarna i hushållet (däri inbegripet äfven tjänstfolk) samt fri läkarvård och fri medicin, hvilka förmåner ej kunna skattas lägre än till 100 kr. för år.
 - 6). Befordran till kontrollör eller kommissarie anses kunna ernås vid denna ålder eller ännu tidigare. I exemplet har aföning till kontrollör valts, emedan densamma utgår med fast belopp, och sålunda är lättare jämförbar.
 - 7). Inträder telegraftjänsteman i äktenskap ökas hans pensionsafgifter med 10 procent af afgifterna för änke- och pupillpensioneringen. Ingår han sålunda äktenskap vid 28 års ålder, får han enligt exemplet under lefnadsperioden 29—44 år erlægga pensionsafgifter med ytterligare sammanlagt 217 kronor 80 öre.
-